

Lokal lex Sarah-rutin Norrmalms stadsdelsförvaltning

Beslutad av Norrmalms stadsdelsnämnd
2021-05-27

Dnr: NORR 2021/29

Innehållsförteckning

Inledning	3
Vad är lex Sarah	3
Att medverka till god kvalitet	3
Missförhållanden ska rapporteras	4
Skyldigheten att rapportera	4
Var ska lex Sarah-rapporten lämnas	5
Utredningen	5
Ansvarsfördelning	6
Beställaren	7
Jäv	8
Polisanmälan	8
Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)	8
Entreprenader och privat verksamhet	8
Enskilda som vill klaga på socialtjänsten och LSS	9
Fördjupad läsning och källor	9

Inledning

Kommunfullmäktige utfärdade i juni 2013 riktlinjer för nämndernas verksamhet när det gäller tillämpningen av bestämmel-

serna om lex Sarah i socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) dnr 325-1033/2012.

I Norrmalms lokala lex Sarah-rutin framgår det vad du ska göra när du upptäcker ett missförhållanden eller risk för missförhållanden där du arbetar.

Av lex Sarah-rutinen framgår hur skyldigheten att rapportera, utreda, avhjälpa och undanröja missförhållanden och risker för missförhållanden ska fullgöras. Av rutinen framgår även hur skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden och påtagliga risker för allvarliga missförhållanden till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska fullgöras. Vidare framgår att åtagna åtgärder följs upp efter utredningens avslutande.

Vad är lex Sarah

Lex Sarah kallas de bestämmelser som finns i 14 kap 4 § socialtjänstlagen (SoL) och 24 c § lagen om stöd service till vissa funktionshindrade (LSS). Lex Sarah handlar om att uppmärksamma och rätta till missförhållanden och risker för påtagliga missförhållanden som kan drabba klienter och brukare.

Lex Sarah-rutinen är en del i stadsdelsnämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Syftet med lex Sarah är att bidra till att den enskilde får insatser av god kvalitet och att skydda den enskilde från missförhållanden. Det är viktigt att komma till rätta med brister i verksamheten och att förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Lex Sarah omfattar hela socialtjänstens verksamhetsområde, alltså både äldreomsorg och övrig socialtjänst, inklusive LSS- verksamheter. Lex Sarah ska tillämpas både vid handläggning av ärenden och vid genomförande av insatser.

Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) för hur bestämmelserna ska tillämpas samt Handbok för tillämpning av bestämmelserna om lex Sarah (2013). Stockholms stad har antagit stadsövergripande riktlinjer för lex Sarah (2013).

Att medverka till god kvalitet

Var och en som arbetar utifrån SoL och LSS ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Detta innebär bland annat att vara uppmärksam och påtala sådant som kan medföra risk för att den enskilde inte får en god omvårdnad, gott stöd, god service och lever under trygga förhållanden. Det är viktigt att arbeta förebyggande, påtala och rätta uppkomna fel och brister och vara lyhörd för synpunkter och klagomål. Detta bidrar till att säkerställa en god kvalitet.

Missförhållanden ska rapporteras

Med missförhållande avses såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa. Det inträffade behöver alltså inte ha fått konsekvenser för den enskilde, utan att det finns påtaglig risk för konsekvenser är tillräckligt för att rapportering ska ske.

Med en påtaglig risk för ett missförhållande avses att det föreligger en uppenbar och konkret risk för ett missförhållande.

Exempel på missförhållanden kan vara:

- Brister i bemötande som klart avviker från krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet.
- Brister i handläggning i såväl myndighetsutövning som verkställande av insats.
- Fysiska övergrepp (t.ex. slag, nypningar, hårda tag)
- Psykiska övergrepp (t.ex. hot, bestraffningar, trakasserier, skrämelse, kränkningar).
- Ekonomiska övergrepp (t.ex. stöld av pengar eller ägodelar, utpressning eller förskingring).
- Sexuella övergrepp.
- Brister i omsorgen (t.ex. brister i personlig hygien, tand- och munhygien, mathållning eller bristande tillsyn).
- Våld som den enskilde brukaren utövar mot någon annan (t.ex. en annan brukare i samma boende).
- I det fall en person, vilken är aktuell för utredning eller insatser hos stadsdelsnämnden, har tagit sitt liv.

Återkommande brister i verksamheten, som till exempel beror på bristande utrustning, kompetens eller arbetsrutiner, kan sammantaget utgöra ett missförhållande även om bristerna var för sig inte kan anses vara det.

Lex Sarah är inte till för att lösa problem i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, samarbetsproblem i en arbetsgrupp eller arbetsmiljöproblem. Fokus är på den enskilde brukaren.

Skyldigheten att rapportera

Var och en som är verksam inom socialtjänsten, äldreomsorgen eller inom verksamhet som bedrivs enligt LSS, LVU eller LVM, vare sig det är kommunalt eller enskilt driven verksamhet, är skyldig att rapportera ett missförhållande eller påtaglig risk för ett missförhållande i den egna verksamheten. Detta gäller för den som är:

- anställd
- uppdragstagare, exempelvis personal från bemanningsföretag
- praktikant eller motsvarande under utbildning

- deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program

Den som rapporterar enligt lex Sarah måste tala om vem han/hon är (för att kunna säkerställas att den som rapporterar omfattas av rapporteringsskyldigheten).

Den som rapporterar ett missförhållande bör göra det genom den [rapporteringsblankett](#) som finns på intranätet, eller genom att söka på lex Sarah på intranätet.

Det är också möjligt att rapportera genom ett vanligt brev eller e-post. Man kan även informera lex Sarah-ansvarig muntligt, men i dessa fall ska den muntliga rapporten följas av en skriftlig rapport.

Beskriv kortfattat:

- missförhållandet eller den påtagliga risken för ett missförhållande
- vem/vilka det är som berörs
- konsekvenserna för den enskilde brukaren
- var och när missförhållandet upptäcktes

Var ska lex Sarah-rapporten lämnas

En rapport enligt lex Sarah ska skickas till förvaltningens registrator normalm@stockholm.se som utan dröjsmål diarieför ärendet så att det via eDok kommer lex Sarah-ansvarig och avdelningschef tillhanda.

Rapporten kan även lämnas till närmsta chef som utan dröjsmål ska vidarebefordra rapporten till registrator.

Utredningen

Av den utredning som lex Sarah-ansvarig gör ska framgå:

- vad det rapporterade missförhållandet eller risken för ett missförhållande har bestått i och vilka konsekvenser det har fått eller kunde ha fått för den enskilde
- när den muntliga eller skriftliga rapporten har tagits emot
- när och hur missförhållandet eller risken för ett missförhållande har uppmärksammats
- när missförhållandet eller risken för ett missförhållande har inträffat
- de orsaker till missförhållandet eller risken för missförhållandet som har identifierats
- om något liknande har inträffat i verksamheten tidigare och i så fall varför det har inträffat igen
- bedömningen av om något liknande skulle kunna inträffa igen

Ansvarsfördelning

Alla anställda, inklusive uppdragstagare, praktikanter och deltagare i arbetsmarknadsåtgärder

- Den som får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande inom den egna verksamheten är skyldig att rapportera detta. Den person som rapporterar ansvarar inte själv för att bedöma hur allvarligt missförhållandet är.
- Den som får kännedom om en rapport enligt lex Sarah, eller en uppgift som skulle kunna föranleda en lex Sarah-rapport ska omedelbart vidarebefordra denna till registrator.

Lex Sarah-ansvarig

Vidtar omedelbart de nödvändiga åtgärderna som situationen kräver, vilket innebär att:

- I det fall rapporten ej är diarieförd, ser till att den blir diarieförd.
- Informerar och kommunicerar med ansvarig chef för den aktuella verksamheten och säkerställer att missförhållandet inte är pågående.
- Förvissas sig om att ansvarig avdelningschef är underrättad.
- Informerar ansvarig beställande handläggare.
- Gör en förhandsbedömning ifall utredning bör genomföras eller ej, för avdelningschef att besluta om.
- Gör bedömning om rapporten bör skickas till IVO.
- Inleder utredning utan dröjsmål och skriver upp ärendet i excelmallen för lex Sarahprocessen.
- Inhämtar vid behov information från berörda personer.
- Genomför utredningen som dokumenteras och diarieförs.
- Bereder ett tjänstelåtande i eDok med förslag till beslut till sociala delegationen. som undertecknas av stadsdelsdirektör och avdelningschef.
- Är närvarande vid sociala delegationens sammanträde när ärendet behandlas.
- Underrättar ansvarig nämnd i de fall rapporten gäller en brukare som har beslut om insats från annan stadsdelsnämnd.
- Skickar anmälan till IVO på avsedd blankett om bedömningen är att missförhållandet kan vara ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande (när nämnden fattat beslut om allvarlighetsgraden kompletteras anmälan med fullständig utredning).
- Kommunicerar tjänsteutlåtandet och utredningen till ansvarig enhetschef.
- Fyller i tid för uppföljning för åtgärd i Excel-mallen och bevakar att uppföljning sker.
- Minst en gång per år följa upp att medarbetare får information om rapporteringsskyldigheten.

Enhetschef

- Informerar nyanställda medarbetare, praktikanter och deltagare i arbetsmarknadsåtgärder om Norrmalms lokala lex Sarah-rutin samt ger alla medarbetare information minst en gång om året.
- Vidtar de nödvändiga åtgärder som situationen kräver för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet eller risken för ett missförhållande.
- Medverkar vid lex Sarah-utredning.
- Dokumenterar de åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att ett liknande missförhållande eller risken för ett missförhållande uppkommer igen.
- Ger den information som behövs till den eller de enskilda som har utsatts för ett missförhållande samt ger det stöd den eller dessa behöver.
- Ansvarar för att åtgärder som framkommer vid lex Sarah-utredning vidtas.

Beställaren

- Beställaren ser till att nödvändiga uppgifter dokumenteras i den enskildes journalanteckning (lex Sarah- rapport och utredning ska inte tillföras den enskildes journal/akt, utan ska förvaras i förvaltningens diarium).
- I det fall en anmälan gjorts till IVO ska beställaren också notera det i en journalanteckning.
- Beställaren ansvarar för att följa upp den enskildes situation vid lex Sarah-rapporter från egen regi och enskild bedriven verksamhet.

Avdelningschef

- Ansvarar för att nödvändiga åtgärder vidtas för att undanröja missförhållandet eller en påtaglig risk för ett missförhållande.
- Granskar och godkänner tjänsteutlåtande med förslag till beslut i eDok.
- Fattar beslut om att inte inleda utredning när det är uppenbart att mottagen rapport inte rör ett missförhållande som ska rapporteras enligt lex Sarah.

Stadsdelsdirektör

- Godkänner tjänsteutlåtandet med förslag till beslut i eDok.

Stadsdelsnämndens sociala delegation

- Fattar beslut i lex Sarah-ärenden för verksamheter i egen regi.
- Informeras om lex Sarah-rapporter från enskild bedriven verksamhet.

Stadsdelsnämnden

- Stadsdelsnämnden har det yttersta lex-Sarah-ansvaret. Ansvaret omfattar endast myndighetsutövning och verksamhet i egen regi.
- Utser lex Sarah-ansvariga personer på förvaltningen. Minst två personer ska ha lex Sarah-ansvar.

Registrator

- Diarieför och sekretessmarkerar lex Sarah-rapporten och gör den tillgänglig i eDok för lex Sarah-ansvarig och avdelningschef.
- Diarieför beslut som inkommer från IVO och skickar dessa för kännedom till lex Sarah-ansvarig.

Nämndsekreterare

- Granskar tjänsteutlåtande i eDok.
- Protokollför lex Sarah-ärenden som behandlas på sociala delegationen och anmäler protokollet till nästkommande nämndsammanträde.

Jäv

Personer som, enligt ovan tilldelas ansvar i samband med en lex Sarah-utredning, och som kan bedömas stå i en jävsituation ska ersättas av annan person.

Polisanmälan

En händelse som bedöms vara brottslig, som stöld, misshandel och övergrepp bör polisanmälas av den som utsatts. En polisanmälan innebär inte att skyldigheten att rapportera enligt lex Sarah upphör.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Om sociala delegationen fattar beslut om att missförhållandet är allvarligt eller att en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande föreligger ska detta anmälas till IVO på avsedd blankett.

Entreprenader och privat verksamhet

Entreprenader och privat verksamhet ansvarar för att en lex Sarah-utredning genomförs. Den enskilda verksamheten kan inte överlåta till kommunen att göra utredningen.

Den enskilda verksamheten ska omgående informera stadsdelsnämnden när en lex Sarah-rapport upprättats. Utredning och eventuell anmälan till IVO ska skickas till stadsdelsförvaltningen.

Enskilda som vill klaga på socialtjänsten och LSS

Enskilda, anhöriga och allmänheten kan inte göra en lex Sarah-anmälan till tillsynsmyndigheten IVO. Vem som helst kan dock anmäla allvarliga brister eller om man tycker att man inte får gehör

för sina synpunkter till IVO:s regionala tillsynsavdelningar.
www.ivo.se/om-ivo/kontakta-oss Verksamheter i Stockholms stad tillhör avdelning öst.

Barn och unga som av socialtjänsten är placerade för vård utanför det egna hemmet och/eller deras föräldrar kan vid frågor, synpunkter och missförhållanden kontakta IVO
Telefon: 020-120 06 06.

Fördjupad läsning och källor

[Senaste version av SOSFS 2011:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah](#)

[Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah \(Socialstyrelsen\)](#)

[Stockholms stads intranätssida för lex Sarah](#)